

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα "Εκτορος Μυλό βραβευθέν παρά τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Ραγκαβῆ].
Συγγραμ. ἐστὶ σελ. 498.

Η'

Ἡ ἀγγελία τοῦ βασιλοπούλου.

Ποῦ ἠγάπων τὸν Μαρτίαν ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς Μένδην, ὅταν ἐξήλθουμεν ὁμοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης, τὸν ἠγάπων πολὺ περισσώτερον. Εἰς τὴν φιλίαν τί ἀνώτερον, τί γλυκύτερον τοῦ νὰ ἠξέσῃ ὁ ἀγαπῶν ὅτι ἀνταγαπάται;

Καὶ τίνα μείζονα ἐνδείξει τῆς ἀγάπης του ἐδύνατο νὰ μοὶ δώσῃ ὁ Μαρτίας; Ἠρνήθη τὴν πρότασιν τοῦ Ἐσπινασοῦ, ἤτοι τὴν ἡσυχίαν, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν εὐζωίαν, τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν τῷ παρόντι καὶ τὴν εὐπορίαν ἐν τῷ μέλλοντι, ἵνα διανείμῃ μετ' ἐμοῦ ὑπαρξίν ἀθέβδιον καὶ ἀλήτιν, ἔνευ μέλλοντος, καὶ ἕως ἄνευ τῆς ἐπαύριον.

Ἄν ἐδυνάμην νὰ τῷ εἰπῶ ἐμπρὸς τοῦ Ἐσπινασοῦ πόσον βαθέως με συνεκίνησε τὸ ἐπιφώνημά του «Ν' ἀφήσω τὸν φίλον μου!» Ἄλλ' ὅτε ἐξήλθουμεν, λαβὼν καὶ σφίξας τὴν χεῖρά του,

— Ἡξέσῃς, τῷ εἶπον, ὅτι ὁ δεσμὸς ἡμῶν εἶναι εἰς ζωὴν καὶ θάνατον;

Ἐκεῖνος δ' ἐμειδίσαε, καὶ στηρίζας ἐπ' ἐμὲ τοὺς μεγάλους τοῦ ὀφθαλμοῦς,

— Τὸ ἤξευρον, μοὶ εἶπε, καὶ πρὶν τῆς σήμερον.

Ἐν τῷ ἔως τότε ὀλίγον εἶχε προουδέσει ὁ Μαρτίας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἤρχισε ταχύτατα νὰ προχωρῇ εἰς αὐτὴν ἀφ' ὅτου ἀνεγίνωσκε τὴν θεωρίαν τῆς μουσικῆς τοῦ Κούν. Δυστυχῶς δὲν μ' ἦτον δυνατὸν νὰ τὸν ἀνγκυζῶ νὰ ἐργάζηται ὅσον ἤθελον καὶ ὅσον ἐπεθύμει καὶ ὁ ἴδιος, διότι ἤμεθα ἠναγκασμένοι νὰ περιπατῶμεν ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἐσπέρας, καταλύοντες εἰς μακρὰς ἀποστάσεις, ἵνα διέλθουμεν τὰς διὰ μουσικοῦς καὶ διὰ ψάλτας ἀξέσῃς ταύτας χώρας τῆς Δοξέρας καὶ τῆς Ὠβέρνας. Εἰς τὰς πενυχτὰς ταύτας γαίης ὁ γεωργὸς ὀλίγα κερδίζων, ὀλίγα εἶναι πρόθυμος καὶ νὰ διδῇ. Εὐχρόστως ἀκούει τὸν παίζοντα, ὅσον θέλει νὰ παίζῃ· ἀλλ' ὅταν προδλέπη ὅτι ὁ δίκαιος θέλει τῷ προταθῆ, ἀνχωρεῖ, ἢ κλεῖει τὴν θύραν του.

Τέλος, διὰ τοῦ Σκίν-Φλοῦρ καὶ τῆς Ἱστορίας, ἐφθάσαμεν εἰς τὰ χωρία τῶν λουτρῶν ὅπου διητυνόμεθα, καὶ ἀπεδείχθη εὐτυχῶς ὅτι ἀληθὲς ἦτον ὅ,τι μᾶς εἶχεν εἰπεῖ ὁ ἀριστοτόφος ἐκεῖνος. Εἰς Βουρσοῦλην, καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς Μονδόραν, αἱ εἰσπράξεις ἡμῶν ὑπῆρξαν ἐξαίρετοι.

Ἡ δικαιοσύνη ὁμοῦ ἀπαιτεῖ νὰ δηλολογήσω ὅτι αὐταὶ ὤφειλοντο μᾶλλον εἰς τὸν Μαρτίαν, εἰς τὴν ἐπιδεξιότητα, εἰς τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ κρίσιν. Ἐγὼ, ὅταν ἐβλεπον ἀνθρώπους συνηγμένους, ἐλάμβανον τὴν ἄρπαν μου, καὶ ἤρχίζον νὰ παίζω ὅσον μὲν ἠδυνάμην καλλίτερον, ἀλλὰ μετὰ τινος ἀδιαφορίας. Τοῦ Μαρτίαν οἱ τρόποι δὲν ἦσαν τόσον ἄπλαστοι· δὲν τῷ ἤρκει νὰ συνάξωνται ἄν-

θρωποι ὅπως ἀρχίζῃ ἀμέσως νὰ παίζῃ· πρὶν ἢ λάβῃ τὴν ἐάρβιτον ἢ τὸν εὐθύαυλον, ἐσπούδαζε τὸ ἀκροατήριον, καὶ πολὺ δὲν τῷ ἐχρειαζέτο ἵνα ἰδῇ ἂν θὰ παίζῃ, ἢ δὲν θὰ παίζῃ, καὶ πρὸ πάντων τί νὰ παίζῃ.

Εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Γαροφόλη, ὅστις ἔργον εἶχε τὴν μεγάλην ἐκμετάλλευσιν τῆς κοινῆς ἐλευμοσύνης, εἶχε μάθει πάσας τὰς λεπτότητας τῆς δυσκόλου τέχνης τοῦ νὰ ἐκθιάζῃ τὴν ἐλευθερότητα καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν ἀνθρώπων. Ὅτε τὸ πρῶτον τὸν εἶδον εἰς τὸ ἀνώγειον τῆς ὁδοῦ Λουρκίνης, μ' ἐξέπληξε πολὺ ἐκθέστω μοι πῶς καὶ διατί οἱ διαβάται ἀποφασίζουσι νὰ λύσῃ τὸ βαλάντιον. Ἄλλὰ πολὺ περισσώτερον ἐξέστην ὅταν τὸν εἶδον ἐφαρμύζοντα ἕσα τότε ἔλεγε.

Ἰδίως εἰς τῶν λουτρῶν τὰς πόλεις ἀνέπτυξε πᾶσάν του τὴν ἐπιτηδειότητα, διὰ τοὺς Παρισινοὺς του, τοὺς ἀρχαίους ἀκροατὰς του, οὓς ἐγνώριζε, καὶ οὓς ἐπανέυρισκε πάλιν ἐκεῖ.

— Προσοχή! μοὶ ἔλεγεν ὅταν ἐβλέπομεν προσερχομένην διὰ τῶν δεινροστοιγιῶν νέαν τινὰ πενηθοροῦσαν κυρίαν· πρέπει θλιβερόν τι νὰ παίζωμεν· ἄς προσπαθῆσωμεν νὰ τὴν συγκινήσωμεν ὅπως ἐνθυμηθῇ ὅτι ἀπόλωσεν. Ἄν κλαύσῃ, καλὰ τὴν ἔχομεν.

Καὶ ἐπαίζωμεν τόσον ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους, ὅστε σπαραξικάρδιος ἦτον ἡ μουσικὴ μας.

Ἐπάρχουσι εἰς Μονδόραν περίπατοι καλοῦμενοι ἐκεῖ αἰθουσαι, συστήματα δένδρων, ἄλση μικρά, εἰς ὧν τὴν σκιάν οἱ λουόμενοι ἀναπνεύουσιν ἐπὶ τινὰς ὥρας τὸν ὑπαίθριον ἀέρα. Τῶν αἰθουσῶν τούτων τοὺς θαμῶνας ἐσπούδαζεν ὁ Μαρτίας, καὶ κατὰ συνέπειαν τῶν παρατηρήσεών του διεθέτομεν τὸ μουσικολόγιον ἡμῶν.

Ὅταν ἐβλέπομεν ἀσθενῆ μελαγχολικῶς καθήμενον εἰς σκίμποδα, ὠχρὸν, ὑελώδεις ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοῦς, οἰλάς τὰς παρειάς, δὲν ἠρχόμεθα νὰ παίζωμεν ἐμπρὸς του καὶ νὰ ταραζώμεν τὰς μελαγχολικὰς σκέψεις του· ἀλλὰ μακρὰν αὐτοῦ, ὡς ἂν ἐπαίζωμεν δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, ἡσυχολούμεθα εὐσυνειδήτως εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν, καὶ δι' ἄκρου τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸν παρετηροῦμεν· ἂν ἐξέριπτε πρὸς ἡμᾶς παρωργισμένα βλέμματα, ἀπρηχόμεθα· ἂν ὁμοῦ ἐφάνετο ἀκούων ἡμᾶς μετ' εὐχαριστήσεως, ἐπλησιαζόμεν, καὶ ὁ Κάπης ἠδύνατο ἀφρόως νὰ τείνῃ τὸν δίσκον του, χωρὶς νὰ φοβῆται ὅτι θ' ἀποπειρηθῇ δι' ἐνὸς λακτίσματος.

Πρὸ πάντων ὁμοῦ παρὰ τοῖς παιδίσις ἐπετύγχανεν ὁ Μαρτίας ἐπικερδέστατα. Τὸ πλεῖστον του τοῖς ἐκίνει τοὺς πόδας εἰς χορὸν, καὶ τὸ μειδιᾶμά του προυκάλει τὸν γέλωτά των καὶ ὅταν ἐλθόντα ἦσαν κακῆς διαθέσεως. Πῶς τὸ κατώρθου; δὲν ἠξέσῃ. Ἄλλὰ τοῦτο εἶναι βέβαιον, ὅτι ἤρσκειν, ὅτι τὸν ἠγάπων.

Τὰ κέρδη μας ἦσαν τῷ ὄντι ἐξάισια· οὐ μόνον ἐπληρώνωμεν ὅλας ἡμῶν τὰς δαπάνας, ἀλλ' εἴχομεν καὶ περισσεύμα ἐξήκοντα ὀκτὼ δραχμῶν.

χνην, παρουσιασθέν τότε με απέσπασεν ευτυχῶς τῶν θλιβερῶν τούτων σκέψεων. Τὸ ἀνεύρον ὁποῖον τὸ εἶγον ἀφήσει ὅτε κατέβην τὰς τρεῖς ὀλισθηράς τοῦ βαθμιῆδας. Εἰς τὴν θύραν ἐκρέματο τὸ αὐτὸ χρυσοπάφυρον ἔνδυμα, τὸ κινήσαν ἄλλοτε τὸν ὑπέστατον θαυμασμόν μου, καὶ εἰς τὸ παράθυρον εἶδον ἐκτεθειμένα τὰ αὐτὰ ἀρχαῖα πυροβόλα καὶ τοὺς παλαιούς λύχνους.

Ἡθέλησα δὲ νὰ δείξω καὶ τὸν τόπον ὅπου ἤρχισα τὸ σκιηκὸν στάδιόν μου, παίζων τὸ μέρος τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ κυρίου Καρδούλη, δηλαδὴ τοῦ μεγαλητέρου τῶν δύο ζώων, καὶ ὁ Κάπης ἀνεγνώρισεν αὐτὸν καὶ ἔσανε τὴν οὐρὰν του.

Ἄφ' οὗ δ' ἀπεθέσαμεν τοὺς σάκκους καὶ τὰ ὄργανα ἡμῶν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ὅπου εἶχον κατοικήσει μετὰ τοῦ Βιτάλη, ἤρχισαμεν νὰ ζητῶμεν κτηνιατρὸν.

Ὅταν δ' οὗτος ἤκουσε τί ζητοῦμεν, ἤρχισε νὰ μᾶς περιπαίζη.

— Ἀλλὰ σοφαὶ ἀγελάδες, εἶπε, δὲν ὑπάρχουν εἰς αὐτὴν τὴν χώραν.

— Καὶ ἡμεῖς δὲν ζητοῦμεν ἀγελάδα νὰ παίζη, ζητοῦμεν νὰ ἔχη γάλα πολὺ.

— Καὶ νὰ ἔχη καὶ ἀληθινὴν οὐρὰν, προσέθηκεν ὁ Ματτίας, βασιανίζόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς ιδέας τῆς ψευδοῦς οὐρᾶς.

— Τέλος, κύριε κτηνιατρὲ, ἐρχόμεθα νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς βοηθήσετε διὰ τῶν γνώσεών μας, μὴ μᾶς ἀπακτίσωσιν οἱ κτηνέμποροι.

Καὶ εἶπον ταῦτα, προσπαθήσας νὰ μιμηθῶ τοὺς εὐγενεῖς τρόπους οὓς ἐλάμβανεν ὁ Βιτάλης, ὅταν ἤθελε νὰ κατακτῆσθαι τῶν ἀνθρώπων τὴν εὐνοίαν.

— Καὶ τί δαίμονα θέλετε τὴν ἀγελάδα ;
Δι' ὀλίγων δὲ λέξεων τῷ ἐξήγησα τί τὴν θέλω τὴν ἀγελάδα.

— Καλὰ παιδιὰ εἴσθε, εἶπεν αὐριον τὸ πρῶν θὰ σᾶς συνοδεύσω εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ σᾶς ἐγγυῶμαι ὅτι θὰ σᾶς ἐλέξω ἀγελάδα νὰ μὴ ἔχη ψευδῆ οὐρὰν.

— Οὔτε ψευδῆ κέρατα ; εἶπεν ὁ Ματτίας.

— Οὔτε ψευδῆ κέρατα.

— Οὔτε τοὺς μαστοὺς φουσκωμένους ;

— Ἀγελάδα καλὴν κατὰ πάντα. Ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν ἀγοράσετε, πρέπει καὶ νὰ ἡμπορήτε νὰ τὴν πληρώσητε.

Χωρὶς ν' ἀπαντήσω ἔλυσα μόνον τὸ μανδύλιον ὅπου περιείχετο ὁ θησαυρὸς ἡμῶν.

— Ἄριστα. Ἐλθετε αὐριον τὸ πρῶν εἰς τὰς ἑπτὰ νὰ ὑπάγωμεν.

— Καὶ τί θὰ ἔχωμεν νὰ σᾶς δώσωμεν, κύριε κτηνιατρὲ ;

— Τίποτε. Νὰ λάβω χρήματα ἀπὸ καλὰ παιδιὰ ὡς σᾶς ;

Δὲν ἤξευρον πῶς νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἀγαθὸν τοῦτον ἄνθρωπον. Ἀλλὰ μίαν ἰδέαν ἐπῆλθεν εἰς τὸν Ματτίαν.

— Κύριε, ἀγαπᾶτε τὴν μουσικὴν ; τὸν ἠρώτησε.

— Πολὺ τὴν ἀγαπῶ, παιδίον μου.

— Καὶ κοιμᾶσθ' ἐνωρίς ;

Ἄσύνδετοι ἦσαν ὀλίγον αὐταὶ αἱ ἐρωτήσεις ὁ κτηνιατρὸς ὅμως συγκατένευσε ν' ἀπαντήσῃ.

— Ὅταν κτυπῆ ἡ ἐννάτη.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε. Λοιπὸν αὐριον τὸ πρῶν, εἰς τὰς ἑπτὰ.

Εἶχον ἐννοήσει τὴν ἰδέαν τοῦ Ματτίαν.

— Θέλεις πατινάδα νὰ δώσης εἰς τὸν κτηνιατρὸν.

— Μάλιστα! συναυλίαν ὅταν θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ στρωμά του. Τοῦτο γίνεται πάντοτε δι' ὅποιον ἀγαπᾷ τις.

— Ἄριστη ἰδέα ! Ὑπάγωμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον νὰ μελετήσωμεν ὅ,τι θὰ παίξωμεν. Διὰ τοὺς πληρόντας ἀκροατὰς τόση προσοχὴ ἴσως δὲν ἀπαιτεῖται. Ἄλλως ἔχει ὅταν ἡμεῖς πληρόνομεν. Τότε πρέπει νὰ καταβάλλωμεν πᾶσαν ἐπιμέλειαν.

Εἰς τὰς ἐννέα πρὸ δύο ἢ τριῶν λεπτῶν ἡμεθα ἐμπρὸς τῆς οἰκίας τοῦ κτηνιατροῦ ὁ Ματτίας εἶχε τὸ βιολῖον καὶ ἐγὼ τὴν ἄρπαν μου. Ὁ δρόμος ἦτον σιωπαινός, διότι ἡ σελήνη ἔμελλε ν' ἀνατείλῃ περὶ τὰς ἐννέα, δι' ἃ εἶχον κριθῆ περιττὸν ν' ἀναρθῶσιν οἱ δημόσιοι φανοί. Τὰ ἐργαστήρια ἦσαν κλειστά, καὶ οἱ διαβάται σπάνιοι.

Εἰς τὸ πρῶτον κτύπημα τῶν ἐννέα ὥρῶν ἀκριβῶς ἤρχισαμεν ἐν ῥυθμῷ καὶ εἰς τὴν στενὴν καὶ σιωπηλὴν ἐκείνην ὁδὸν τὰ ὄργανα ἡμῶν ἀντήχησαν ὡς εἰς ἠχηροτάτην αἴθουσαν. Τὰ παράθυρα ἠνεφώθησαν περὶξ, καὶ εἶδομεν εἰς αὐτὰ κεφαλὰς σκουφωτὰς ἢ τετυλιγμένους εἰς καλύμματα ἢ μανδύλια καὶ ἀπὸ παραθύρου εἰς παράθυρον ἀπηνυθύνοντο ἐρωτήσεις μετ' ἐκπλήξεως.

Ὁ φίλος ἡμῶν κτηνιατρὸς κατόκει εἰς οἰκίαν ἥτις εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς εἶχε κομψὸν πυργίσκον. Ἡνεφώθη δὲ καὶ ἐνταῦθα ἐν παράθυρον, καὶ ἐξ αὐτοῦ προέκυψεν ὁ ἴδιος νὰ ἰδῇ τίς παίξει οὕτω.

Ἄναμφιβόλως μᾶς ἀνεγνώρισε καὶ ἐνόησε τὴν πρόθεσιν ἡμῶν, διότι διὰ τῆς χειρὸς μᾶς ἔνευσε νὰ σιωπήσωμεν.

— Θὰ σᾶς ἀνοίξω, μᾶς εἶπε, νὰ παίξητε εἰς τὸν κῆπον.

Καὶ ἀμέσως σχεδὸν μᾶς ἠνεφώθη ἡ θύρα.

— Καλὰ παιδιὰ εἴσθε, μᾶς εἶπε, σφιγγὼν καὶ τῶν δύο ἡμῶν τὰς χεῖρας, ἀλλ' εἴσθε καὶ ἀπερίσκεπτα. Δὲν ἐσυλλογίσθητε ὅτι οἱ χωροφύλακες ἡμποροῦν νὰ σᾶς κρατήσουν ὡς ταραττοντας τὴν ἡσυχίαν τῶν δημοσίων ὁδῶν ;

ἤρχισαμεν λοιπὸν νὰ παίζωμεν ἄλλιν εἰς τὸν κῆπον. Εὐδύχωρος δὲν ἦτον αὐτός, ἀλλὰ κομψὸς ἔχων σιαδά καὶ φυτὰ ἀναρριχώμενα.

Ὁ κτηνιατρὸς εἶχε γυναῖκα καὶ παιδιὰ, ὥστε ταχέως εἶχομεν πολυαίτημον ἀκροατήριον περὶξ

ἔφθασεν εἰς διακοσίας δέκα δραχμὰς, ἀλλ' ἐκεῖ καὶ ἔμεινε.

Διὰ τοῦ ἀγκῶνος ἐλαφρῶς σπρώξας ἡμᾶς ὁ κτηνίατρος, μᾶς ἔδωκε νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι σπουδαῖα δὲν ἦσαν ὅσα ἔλεγε, καὶ ἡ ἀγελάς δὲν ἦτον κακὴ, ἀλλ' ἐξαιρετός. Ἀλλὰ διακοσίαι δέκα δραχμαὶ ἦσαν δι' ἡμᾶς μεγάλη ποσότης.

Ἐν τούτοις ὁ Ματτίας, στρεφόμενος περὶ τὴν ἀγελάδα, ἐπῆγεν ὀπίσω τῆς, καὶ τῇ ἀπέσπασε μίαν τρίχα τῆς οὐρᾶς, ἣ δὲ ἀγελάς τὸν ἐλάκτισε.

Τοῦτο ἔπαυσε τοὺς δισταγμούς μου.

— Λοιπὸν ἔστω διακοσίας δέκα δραχμὰς, εἶπον· καὶ νομίσας ὅτι ἡμεῖθα σύμφωνοι, ἐξέτεινα τὴν χεῖρα νὰ λάβω τὸν ἱμάντα· ἀλλ' ὁ χωρικός δὲν μοὶ τὸν ἔδωκε.

— Καὶ τὸ δῶρον εἰς τὸν γρηᾶν; εἶπε.

Καὶ νέκ συζήτησις ἤρχισεν, οὕτως ἀπολήξασα, ὅτι ἔδωκα εἴκοσιν ὀβολοὺς διὰ τὸ δῶρον. Μᾶς ἔμεινον λοιπὸν τρεῖς δραχμαὶ.

Καὶ πάλιν ἐξέτεινα τὴν χεῖρα· ἀλλ' ὁ χωρικός λαβὼν αὐτήν, μοὶ τὴν ἔσφιξε φιλικώτατα.

Ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο, διότι ἤμην φίλος, δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονήσω τὸ κρασί τῆς κορασίδος.

Διὰ τὸ κρασί τῆς κορασίδος ἠναγκάσθην νὰ δώσω δέκα ὀβολοὺς.

Ἐκ τρίτου ἠθέλησα νὰ λάβω τὸ σχοινίον, ἀλλ' ὁ φίλος μου χωρικός μ' ἐμπόδισε.

— Ἐφῆρες ἀγωγέξ; μ' ἠρώτησε. Πωλῶ δὲ τὴν ἀγελάδα, ἔχι καὶ τὸ καπίστρι τῆς.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡμεῖθα φίλοι, συγκατένευε νὰ μ' ἀφήσῃ τὸν ἀγωγέξ διὰ τριάκοντα ὀβολοὺς, εὐθηνότατα.

Ἀγωγέως εἶχουμεν τῷ ὄντι ἀνάγκη διὰ τὴν ἀγελάδα μας. Ἐδῶκα λοιπὸν τοὺς τριάκοντα ὀβολοὺς, καὶ ὑπελόγιζον ὅτι μοὶ ἔμεινον ἀκόμη εἴκοσι.

Κατέθεσα λοιπὸν τὰς διακοσίας δέκα τρεῖς δραχμὰς, καὶ ἐξέτεινα ἐκ τετάρτου τὴν χεῖρα.

— Καὶ τὸ λωρίον σας ποῦ εἶναι; ἠρώτησεν ὁ χωρικός. Σᾶς ἐπώλησα τὸ καπίστρι, ἔχι καὶ τὸ λωρίον.

Καὶ διὰ τὸ λωρίον ἐδώκαμεν εἴκοσιν ὀβολοὺς, τοὺς εἴκοσι τελευταίους μας ὀβολοὺς.

Ὅταν δὲ καὶ αὐτοὶ ἐπληρώθησαν, ἐλάβομεν τέλος τὴν ἀγελάδα μετὰ τοῦ ἀγωγέως καὶ τοῦ σχοινίου τῆς.

Εἶχουμεν λοιπὸν τὴν ἀγελάδα, ἀλλὰ δὲν εἶχουμεν ἕνα ὀβολὸν, οὐδὲ ἕνα ἴνα τὴν θρέψωμεν καὶ θρέψωμεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς.

— Θὰ ἐργασθῶμεν, εἶπεν ὁ Ματτίας. Τὰ καφνεῖα εἰσὶ πλήρη ἀνθρώπων. Νὰ χωρισθῶμεν· οὕτω θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ παίζωμεν εἰς ὅλα, καὶ νὰ ἔχωμεν ἀπόψε ἀρίστας εἰσπράξεις.

Ἐφῆραμεν ἐπομένως τὴν ἀγελάδα εἰς τὸν σταυλὸν τοῦ ξενοδοχείου, καὶ τὴν ἐδέσαμεν διὰ κόμβων πολλῶν. Ἐπειτα δ' ἐπήγαμεν καὶ ἐργάστημεν ἕκαστος κατ' ἰδίαν, καὶ τὸ ἑσπέρας,

ὅταν ὑπελόγησαμεν τὰς εἰσπράξεις, εὗρον ὅτι αἱ τοῦ Ματτίας ἦσαν τεσσάρων δραχμῶν καὶ ἡμισίας, αἱ δὲ ἐδικαί μου τριῶν.

Ἐχοντες λοιπὸν ἑπτὰ δραχμὰς καὶ πεντήκοντα λεπτὰ, ἡμεῖθα πλούσιοι.

Ἀλλ' ἡ χαρὰ μας διότι ἐκερδήσαμεν ἑπτὰ δραχμὰς καὶ ἡμίσειαν ἐμυθηνίζετο ἐνώπιον τῆς ἀσυγκρίτως μεγαλιτέρας ἐκ τοῦ ὅτι ἐδαπανήσαμεν διακοσίας δέκα τέσσαρας.

Ἐπίσαμεν τὴν παραμαγειρίσσαν ν' ἀρμέξῃ τὴν ἀγελάδα μας, καὶ τὸ γάλα μᾶς ἐχρησίμευσεν εἰς δεῖπνον. Ποτὲ καλῆτερον δὲν ἐπίομεν. Ὁ Ματτίας εἶπεν ὅτι περιέχει μέλι καὶ ἔτι εἶχε τὴν εὐωδίαν ἄνθους πορτοκαλλέας, ὡς εἶχε πῖσι εἰς τὸ νοσοκομεῖον· ἀλλὰ τοῦτο ὅτι ἦτον πολὺ καλῆτερον.

Καὶ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ μας ἐπήγαμεν κ' ἐφιλήσαμεν τὴν ἀγελάδα μας εἰς τὸ μέλαν αὐτῆς βύχχος· φαίνεται δὲ ὅτι εὐγνωμόως συνησθάνθη τὴν θωπεῖαν μας ταύτην, διότι μᾶς ἔγλειψεν εἰς τὸ πρόσωπον διὰ τῆς τραχείας τῆς γλώσσης.

— Ἡεῦρεῖς; φιλεῖ, ἀνέκραξεν ὁ Ματτίας ἐξ-αλλος ἐκ χαρᾶς.

Θὰ ἐννοήσῃ δὲ τὴν εὐτυχίαν ἣν ἠσθανόμεθα φιλοῦντες τὴν ἀγελάδα μας καὶ ἀντιφιλοῦμενοι ὅστις ἐθυμηθῆ ὅτι οὔτε τὸν Ματτίαν οὔτ' ἐμὲ δὲν μᾶς εἶχε κάνεισ κακοσυνήθισι εἰς πολλὰ φιλήματα. Ἡ τύχη μας δὲν ἦτον ἡ τῶν παιδίων ὅσα πνίγουν αἱ μητέρες τῶν διὰ θωπειῶν, καὶ ὅμως καὶ οἱ δύο θὰ ἐδεχόμεθα θωπεῖας μετὰ πολλῆς χαρᾶς.

Τὴν ἐπαύριον ἠγέρθημεν ἅμα ἐξημέρωσε, καὶ εὐθὺς ἐκινήσαμεν διὰ Χαθωνόν.

Εὐγνωμονῶν εἰς τὸν Ματτίαν διὰ τὴν μεγάλην του ἀρωγὴν ἣν μοὶ παρέσχε, διότι ἄνευ ἐκείνου ποτὲ δὲν θὰ εἶχον συναῖξι τὴν μεγίστην ποσότητα τῶν διακοσιῶν δεκατεσσάρων δραχμῶν, τῷ ἀφῆκα τὴν εὐχαρίστησιν ἐκεῖνος νὰ ὀδηγῇ τὴν ἀγελάδα, καὶ μικρὰ δὲν ἦτον ἡ χαρὰ του ὅτι τὴν ἔσυρε διὰ τοῦ λωρίου· ἐγὼ δ' εἰπόμην κατόπιν. Μόνον δ' ὅτε ἐξήλθομεν τῆς πόλεως ἤλθον πλησίον του, πρῶτον διὰ νὰ συνδιαλεγόμεθα κατὰ τὸ σῆθησε, δεῦτερον δὲ, καὶ τὸ κυριώτερον, διὰ νὰ βλέπω τὴν ἀγελάδα μου. Ποτὲ τόσον ὠραῖαν δὲν εἶχον ἰδεῖ.

Τῷ ὄντι δὲ ἦτον ἀξιάγαστος· ἐπεριπάτει θραδέως, ἐκινεῖτο πρὸς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἐβρονθῆετο ὡς ζῶον ἔχον τὴν συναίσθησιν τῆς ἀξίας του.

Τώρα δὲν εἶχον πλέον τὴν ἀνάγκη νὰ βλέπω τὸν χάρτην μου ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ὡς ἔπραττον ἀφ' οὔτου ἀνεχώρησα ἐκ Παρισίων· ἤξευρον ποῦ βαδίζω. Πολλὰ μὲν ἔτη εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν εἶχον διατρέξει τὸν δρόμον τοῦτον μετὰ τοῦ Βιτάλη, ἀνεύρισκον ὅμως ὅλα τῆς ὁδοῦ τὰ συμπτώματα.

Ὁ σκοπός μου ἦτον, διὰ νὰ μὴ ἐξαντλήσω-

ψαμεν τὴν ἀγελάδα ἣτις μᾶς ἔφυγε, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ μᾶς ὑπάγωσιν εἰς τὴν φυλακὴν μέχρι οὗ καθαρισθῆ ἡ ὑπόθεσις.

Ὁ τρομερὸς φόβος θν μοὶ ἐνέβαλεν ἡ λέξις φυλακὴ μὲ κατεβορῶθησε καὶ ἐπέφερε τὸν ὄλεθρον ἡμῶν. Ὠρίαισα, ἐπέφερα λέξεις ἀσυναρτήτους, καὶ ἐπειδὴ, τρέξας, ἤμην ὅλος ἀσθμαίνων, δὲν ἠμπόρεσα νὰ εἰπῶ ὅ,τι ἔπρεπε πρὸς ὑπεράσπισίν μας.

Ἐν τούτοις ἐπῆλθε χωροφύλαξ. Δι' ὀλίγων λέξεων τῷ διηγήθησαν τὴν ἱστορίαν μας, καὶ ἐπειδὴ δὲν τῷ ἐφάνη καθαρὰ, ἐκήρυξεν ὅτι θὰ φέρῃ τὴν ἀγελάδα εἰς σταυλον καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἔπειτα βλέπομεν.

Ἡθέλησα νὰ διαμαρτυρηθῶ, ὁ Ματτίας ἐζήτησε νὰ διηγήσῃ· ἀλλ' ὁ χωροφύλαξ μᾶς ἐπέβαλε τραχέως σιωπὴν. Ἐνθυμηθεὶς δ' ἐγὼ τὴν σκηνὴν τοῦ Βιτάλη μετὰ τοῦ ἀστυνομοφύλακος ἐν Τολόση, εἶπον εἰς τὸν Ματτίαν νὰ σιωπήσῃ καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν κύριον χωροφύλακα.

Ὅλον τὸ χωρίον μᾶς παρηκολούθησε μέχρι τοῦ δημαρχείου ὅπου ἦτον ἡ φυλακὴ. Ὅλοι μᾶς περιεστοίχιζον, μᾶς ἐστενοχώρουν, μᾶς ἐπρωχον, μᾶς κακομετεχειρίζοντο, μᾶς ὕβριζον, καὶ νομίζω τῷ ὄντι ὅτι ἄνευ τῆς προστασίας τοῦ χωροφύλακος θὰ μᾶς ἐλιθοβόλουν ὡς φονεῖς ἢ ὡς ἐμπρηστάς. Καὶ ὅμως οὐδὲν κακὸν εἶχομεν πράξει. Ἀλλὰ τοιοῦτος εἶναι πολλὰκις ὁ ὄχλος· εὐχαρίστως προσβάλλει τοὺς δυστυχεῖς, μὴ ἠξέσρων τί ἐπραξάν, ἂν εἶναι ἀθῶοι ἢ ἔνοχοι.

Ὅταν ἐφίμασα εἰς τὴν φυλακὴν, μοὶ ἐπῆλθε στιγμὴ ἐλπίδος. Ὁ κλητὴρ τοῦ δημαρχείου, ὅστις ἦτον συγχρόνως καὶ δεσμοφύλαξ καὶ ἀγοροφύλαξ, δὲν ἠθέλησε νὰ μᾶς δεχθῆ κατ' ἀρχάς, καὶ εἶπον κατ' ἐμαυτὸν ὅτι ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἦτον οὗτος. Ἀλλ' ὁ χωροφύλαξ ἐπέμεινε καὶ ἐνέδωκεν ὁ δεσμοφύλαξ. Διελθὼν δ' ἐμπρὸς μας, ἠνέφεξε θύραν κλεισμένην ἔξωθεν διὰ μεγάλου κλειθροῦ καὶ δύο σιδηρῶν συρτῶν. Τότε δὲ εἶδον διατὶ κατ' ἀρχάς ἐδυσκολεύετο νὰ μᾶς δεχθῆ· διότι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο τῆς φυλακῆς εἶχεν ἐναποθέσει καὶ ἀπλώσει εἰς τὸ ἔδαφος τὴν προμήθειαν τῶν κρομμυδίων του νὰ ξηρανθῆ. Τότε μᾶς ἐζήτησαν τί εἶχομεν εἰς τὰ θυλάκιά μας, καὶ μᾶς ἐπῆραν τὰ χρήματα, τὰ μαχαίρια, τὰ ἐναύσματα μας, κ' ἐν αὐτῷ ἐσώρευσε ὁ δεσμοφύλαξ ταχέως τὰ κρομμυδιά του εἰς μίαν γωνίαν. Τότε δὲ μᾶς ἀφῆκαν, καὶ ἡ θύρα ἐκλείσθη μετὰ κρότου σιδηρῶν ἀληθῶς τραγικοῦ.

Ἡμεῖθα λοιπὸν εἰς τὴν φυλακὴν. Πόσον καιρὸν θὰ ἐμένομεν;

Ἐν ᾧ δὲ τοῦτο ἠρώτων κατ' ἐμαυτὸν, ἦλθεν ὁ Ματτίας, καὶ στὰς ἐμπρὸς μου, ἐκλινε τὴν κεφαλὴν.

— Κτύπα, μ' εἶπε· κτύπα εἰς τὴν κεφαλὴν· ποτὲ δὲν θὰ κτυπήσῃς ὅσον ἀξίζει ἡ ἀνοησία μου.

— Ἀνοησία σου ἦτον· ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ὅστις τὴν ἐπέτρεψα ἤμην ἐπίσης ἀνόητος.

— Προτιμῶ νὰ μὲ κτυπήσῃς· ἡ λύπη μου θὰ εἶναι μικροτέρα. Τὴν δυστυχῆ ἀγελάδα μας! τὴν ἀγελάδα τοῦ βασιλοπούλου!

Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τότε ἐγὼ ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ τὸν παρηγορήσω, καὶ νὰ τῷ ἐξηγήσω ὅτι ἡ θέσις ἡμῶν δὲν ἦτον τόσο σοβαρὰ, διότι τίποτε δὲν εἶχομεν πράξει, καὶ δύσκολον δὲν θὰ μᾶς ἦτον ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ἠγοράσαμεν τὴν ἀγελάδα· θὰ εἶχομεν δὲ μάρτυρα τὸν καλὸν κτηνιατρὸν τοῦ Ὑσσελ.

— Καὶ ἂν μᾶς προσάβουν ὅτι ἐκλέψαμεν τὰ χρήματα διὰ τὴν ἀγελάδα, πῶς δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν ὅτι τὰ ἐκερδήσαμεν; Βλέπετε ὅτι ὅστις εἶναι δυστυχὴς, θεωρεῖται καὶ ὅλων τῶν κακῶν ἔνοχος.

Ὁ Ματτίας εἶχε δίκαιον, καὶ ἄριστα ἐγνώριζον ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἰσὶ τραχεῖς πρὸς τοὺς δυστυχεῖς. Καὶ αἱ κραυγαὶ αἰτινες μᾶς προέπεμψαν μέχρι τῆς φυλακῆς, δὲν μᾶς τὸ ἀπεδείκνυον καὶ αὐταί;

— Ἐπειτα, εἶπεν ὁ Ματτίας ἐξακολουθῶν νὰ κλαίῃ, καὶ ἂν ἐξέλθωμεν τῆς φυλακῆς, καὶ ἂν μᾶς ἀποδώσουν τὴν ἀγελάδα μας, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἐπανεύρωμεν τὴν μάναν Βαρβερίναν;

— Καὶ διατὶ νὰ μὴ τὴν ἐπανεύρωμεν;

— Ἀφ' οὗτου τὴν ἀφῆκες, ἴσως ἀπέθανεν.

Ὁ φόβος οὗτος μ' ἐτραυμάτισε τὴν καρδίαν. Ἀληθὲς ἦτον ὅτι ἴσως ἡ μάνα Βαρβερίνα ἀπέθανεν. Δὲν ἤμην μὲν εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν εὐκόλως ἐπέρχονται ἰδέαι θανάτου, ἀλλ' ἐκ πείρας ἤξευρον ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ στερηθῶμεν οὗς ἀγαπῶμεν. Δὲν ἐστερήθη τὸν Βιτάλην; Πῶς δὲν μοὶ ἐπῆλθεν ἤδη ἡ ἰδέα αὕτη;

— Διατὶ δὲν μοὶ τὸ εἶπες τοῦτο πρὶν; ἠρώτησα.

— Διότι, ὅταν εἶμαι εὐτυχὴς, εὐθύμους μόνον ἰδέας ἔχω εἰς τὴν εὐθῆ μου κεφαλὴν, ὅταν ὅμως εἶμαι δυστυχὴς, ἔχω ἰδέας θλιβεράς. Τόσον εὐτυχῆ μὲ καθίστα ἡ ἰδέα τοῦ νὰ προσφέρω τὴν ἀγελάδα σου εἰς τὴν μάναν Βαρβερίναν, ὥστε μόνον τὴν εὐχαρίστησιν τῆς μάνας Βαρβερίνας, μόνον τὴν ἐδικὴν μας ἐβλεπον, καὶ ἡ χαρὰ μ' ἐζάλιζε καὶ μ' ἐμέθυσε.

— Ἡ κεφαλὴ σου δὲν εἶναι εὐθησετέρα τῆς ἐδικῆς μου, φίλτατέ μοι Ματτία, διότι αἱ ἰδέαι μου δὲν διαφέρουσι τῶν ἐδικῶν σου. Καὶ ἐγὼ, καθὼς καὶ σὺ, ἐζαλίστην κ' ἐμέθυσα.

— Ἄ, ἄ! τὴν ἀγελάδα τοῦ βασιλοπούλου, ἀνέκραξεν ὁ Ματτίας κλαίων· ὥραϊον εἶναι τὸ βασιλόπουλον!

Ἐπειτα δὲ, ἐγερθεὶς διὰ μιᾶς καὶ χειρονομῶν,

— Ἄν ἡ μάνα Βαρβερίνα ἀπέθανεν! Ἄν ζῆ ὁ ἀποτρόπαιος Βαρβερίνος! Ἄν μᾶς πάρῃ τὴν ἀγελάδα μας! Ἄν σὲ πάρῃ σὲ τὸν ἴδιον!

Βεβαίως ἡ ἐπιβρόχὴ τῆς φυλακῆς μᾶς ἐνέπνεε τὰς θλιβεράς ταύτας ἰδέας, καὶ προσέτι αἱ κραυγαὶ τοῦ ὄχλου, ὁ χωροφύλαξ, ὁ κρότος τοῦ κλει-

ἐπῆγε ν' ἀνακρίνη καὶ τὸν Ματτίαν, ἵνα ἰδῆ ἂν συμφωνοῦσιν αἱ δύο διηγήσεις.

Ἐβρινα ἐπὶ πολὺ βεβουλισμένος εἰς τὰς σκέψεις μου, καὶ τέλος ὁ εἰρηνοδίκτης ἐπέστρεψε μετὰ τοῦ Ματτίου.

— Θὰ ζητήσω πληροφορίας εἰς Ἰσσελ, εἶπε, καὶ ἂν, ὡς ἐλπίζω, ἐπικυρώσι τὰς διηγήσεις σας, αὐριοὶν θὰ εἶσθε ἐλευθεροί.

— Καὶ τὴν ἀγελάδα μας; ἠρώτησεν ὁ Ματτίου.

— Θὰ σὰς τὴν δώσουν.

— Δὲν ἐρωτῶ περὶ τούτου, ἀπήντησεν ὁ Ματτίου; ἀλλὰ τίς θὰ τὴν θρέψῃ; τίς θὰ τὴν ἀρμέξῃ;

— Μὴ μεριμνᾶς, παιδάριον.

Οὕτω καθύλαξε καὶ ὁ Ματτίου.

— Ἄν ἀρμέξουν τὴν ἀγελάδα μας, εἶπε μειδιῶν, δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ μᾶς δώσουν τὸ γάλα της; Πολὺ καλὸν θὰ ἦτον διὰ τὸ δεῖνόν μας.

Ἄμα δ' ἀνεχώρησεν ὁ εἰρηνοδίκτης, ἀνήγγειλα εἰς τὸν Ματτίαν τὰς δύο μεγάλας εἰδήσεις, δι' ἃς εἶχον λησμονήσει τὴν φυλακὴν. Ἡ μάνα Βαρθερίνα ἔζη, καὶ ὁ Βαρθερίνος εἰς τὰ Παρίσια!

— Ἡ ἀγελάς τοῦ βασιλοπούλου θὰ παρουσιασθῆ ἐν θριάμβῳ, εἶπε.

Καὶ πλήρης χαρᾶς ἤρχισε νὰ χορεύῃ καὶ νὰ τραγοῦδῃ. Παρασυρθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς εὐθυμίας του, τὸν ἔλαβον καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ὁ Κάπης, ὅστις ὡς τότε εἶχε μείνει εἰς μίαν γωνίαν κατηφῆς καὶ ἀνήσυχος, ἦλθε καὶ ἐστάθη μεταξὺ ἡμῶν εἰς τοὺς δύο ὀπισθίους τοῦ πόδα· καὶ τότε ἤρχισαμεν τόσον ὠραῖον χορὸν, ὥστε ὁ δεσμοφύλαξ φοβηθεὶς, πιθανῶς διὰ τὰ κρομμυδιά του, ἦλθε νὰ ἰδῆ ἂν δὲν ἐπαναστατήσαμεν.

Μᾶς εἶπε δὲ νὰ σιωπήσωμεν, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἀπέτεινε τὸν λόγον ἀποτόμως, ὡς ὅτε εἶχεν εἰσέλθει μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου.

Ἐντεῦθεν ἐνόησαμεν ὅτι δὲν ἦτον κακὴ ἡ θέσις ἡμῶν, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐλάβομεν καὶ τὴν ἀπόδειξιν ὅτι δὲν ἠπατήθημεν, διότι ἐπέστρεψε φέρον μεγάλην πινακάν πληρὴ γάλακτος, — τοῦ γάλατος τῆς ἀγελάδος μας, — καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ προσέτετι καὶ ἓνα μέγαν ἄρτον λευκὸν, καὶ ἓν τεμάχιον κρύου βωδινοῦ, καὶ μᾶς εἶπεν ὅτι ταῦτα μᾶς τὰ ἐστειλεν ὁ κύριος εἰρηνοδίκης.

Ποτὲ τοιαύτη δεξιῶσις δὲν ἔγεινεν εἰς φυλακισμένους. Τότε δὲ, τρώγων τὸ βωδινὸν καὶ πίνων τὸ γάλα, εὗρισκον ὅτι αἱ ἰδέαι ἃς εἶχον περὶ φυλακῶν δὲν ἦσαν ἐντελῶς ὀρθαί, ὅτι αἱ φυλακαὶ ἦσαν καλῆτεραι ἀπ' ὅτι ἐνόμιζον.

Τὸ αὐτὸ ἐφρόνει καὶ ὁ Ματτίου.

— Νὰ δειπνήσωμεν καὶ νὰ κοιμηθῶμεν χωρὶς νὰ πληρώσωμεν, εἶπε, καλὸν τῆ ἀληθεία! Ἐγὼ ὅμως ἠθέλησα νὰ τὸν φοβίσω.

— Καὶ ἂν ὁ κτηνιατρὸς, εἶπον, εἶχεν ἔξαφνα ἀποθάνει, τίς θὰ μαρτυρήσῃ ὑπὲρ ἡμῶν;

— Τοιαύτας ἰδέας, εἶπε χωρὶς νὰ θυμώσῃ, συλ-

λαμβάνουν μόνον ὅσοι εἶναι εἰς δυστυχίαν. Δὲν εἶναι τῶρα καιρὸς δι' αὐτάς.

[Ἐπιταὶ συζητεῖται.]

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Ἡ κατάκτησις τῆς γῆνης σφαιράς.

La Pérouse. — Leichardt. — Κέννεδυ. — Burke.

Ὁ Γάλλος La Pérouse εἶναι καὶ αὐτὸς εἰς τῶν εὐκλεῶν μαρτύρων τῆς διερευνησεως τῆς Ὠκεανίας. Διανύσας στρατιωτικὸν στάδιον λαμπρὸν καὶ ἐνδόξως συμμετασχὼν τῆς ἐν Belle-Isle ναυμαχίας (20 Νοεμβρίου 1759), καθ' ἣν ἐτραυματίσθη καιρίως καὶ ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, μετὰ ταῦτα δὲ περιελθὼν πάντα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἐπολέμησεν ἀνδρείως ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τοῦ Ἀγγλοῦ ναυάρχου Βύρωνος, καὶ ἤρατο νίκην ὑπὲρ τῶν γαλλικῶν ὅπλων κατὰ τῶν ἰδρυμάτων τῆς ἀγγλικῆς ἐταιρίας τοῦ Οὐδσονίου κόλπου. Ὁ Λα Περούζ ἔλαβεν ἐντολὴν σπουδαιότατην. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις, θέλουσα νὰ συμπληρώσῃ τὰς περιηγήσεις τοῦ Κουκ καὶ τοῦ Κλάρκ, ἀπεράσισε ν' ἀποστείλῃ στολίσκον εἰς τὰ ἔχνη τῶν Ἀγγλων ἐρευνητῶν, ὅπως ἀνακαλύψῃ τὴν πρὸς ἄρκτον διάβατιν, ἣν δὲν εἶχον εὑρεῖ οὗτοι. Ὁ Λα Περούζ διορισθεὶς μετὰ τοῦ De Langle ὅπως διευθύνῃ τὴν ἐπιχείρησιν, ἐνετάλη νὰ ἀναγνωρίσῃ τὰς χώρας ὅσαι εἶχον μείνει ἄγνωστοι, νὰ συλλέξῃ πληροφορίας ἀκριβεῖς περὶ τῆς ἀλιείας τῆς φαλαίνης ἐν τῷ νοτίῳ Ὠκεανῷ, πρὸς νότον τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐέλπιδος Ἀρκας, καὶ περὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν διφθερῶν εἰς τὰ βορειοδυτικὰ μέρη τῆς Ἀμερικῆς, πρὸς δὲ νὰ διερευνησῇ τὰς ἀγνώστους σχεδὸν παραλίαις τῆς Ταρταρίας καὶ τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς, τὰς θαλάσσας τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, τὰς νήσους τοῦ Σολομώντος, τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς Αὐστραλίας, συλλέγων εἰς ὅλα τὰ μέρη ταῦτα φυτὰ καὶ πολύτιμα μέταλλα καὶ μελετῶν τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ παρέχων εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς Γαλλίας νέους ἐξαγωγῆς τόπους.

Δύο δρόμονες, ἡ Boussole καὶ ἡ Astrolabe, ὠπλίσθησαν ἐν Βρέστη πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου τούτου σχεδίου. Ὁ Λα Περούζ ἔλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ πρώτου, ὁ δὲ De Langle τὴν τοῦ ἑτέρου. Τὰ δύο ταῦτα πλοῖα κατώρθωσαν πλείστας ἀναγνωρίσεις καὶ ἀνακαλύψεις διὰ μεγίστων κινδύνων. Ὁ Λα Περούζ ἔκαμψε τὸ ἀκρωτήριον Χόρρου, ἀνέπλευσε τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς μέχρι τοῦ ὄρους Ἀγίου Ἡλίου, καὶ ἀνεκάλυψεν ἐκεῖ τὸν Ὄρμον Μόντη καὶ τὸν Λιμένα τῶν Γάλλων. Τρεῖς λέμβοι αὐτοῦ παρασυρθεῖσαι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπὸ τῶν βουμάτων, συντριβήσαν ἐπὶ σκοπέλων, ἐξ δὲ ἀξιωματικοὶ ἐπνίγησαν μετὰ τῶν συνδεδυνῶν αὐτοὺς δεκαπέντε ναυτῶν. Ὁ ἀπόστολος προσεγγίσας εἰς τὰς Σανδουχίας νήσους καὶ πλεύσας ἔπιτα πρὸς τὰς Φιλιππῖνας